

Over dit boek

Dit is een digitale kopie van een boek dat al generaties lang op bibliotheekplanken heeft gestaan, maar nu zorgvuldig is gescand door Google. Dat doen we omdat we alle boeken ter wereld online beschikbaar willen maken.

Dit boek is zo oud dat het auteursrecht erop is verlopen, zodat het boek nu deel uitmaakt van het publieke domein. Een boek dat tot het publieke domein behoort, is een boek dat nooit onder het auteursrecht is gevallen, of waarvan de wettelijke auteursrechttermijn is verlopen. Het kan per land verschillen of een boek tot het publieke domein behoort. Boeken in het publieke domein zijn een stem uit het verleden. Ze vormen een bron van geschiedenis, cultuur en kennis die anders moeilijk te verkrijgen zou zijn.

Aantekeningen, opmerkingen en andere kanttekeningen die in het origineel stonden, worden weergegeven in dit bestand, als herinnering aan de lange reis die het boek heeft gemaakt van uitgever naar bibliotheek, en uiteindelijk naar u.

Richtlijnen voor gebruik

Google werkt samen met bibliotheken om materiaal uit het publieke domein te digitaliseren, zodat het voor iedereen beschikbaar wordt. Boeken uit het publieke domein behoren toe aan het publiek; wij bewaren ze alleen. Dit is echter een kostbaar proces. Om deze dienst te kunnen blijven leveren, hebben we maatregelen genomen om misbruik door commerciële partijen te voorkomen, zoals het plaatsen van technische beperkingen op automatisch zoeken.

Verder vragen we u het volgende:

- + *Gebruik de bestanden alleen voor niet-commerciële doeleinden* We hebben Zoeken naar boeken met Google ontworpen voor gebruik door individuen. We vragen u deze bestanden alleen te gebruiken voor persoonlijke en niet-commerciële doeleinden.
- + *Voer geen geautomatiseerde zoekopdrachten uit* Stuur geen geautomatiseerde zoekopdrachten naar het systeem van Google. Als u onderzoek doet naar computervertalingen, optische tekenherkenning of andere wetenschapsgebieden waarbij u toegang nodig heeft tot grote hoeveelheden tekst, kunt u contact met ons opnemen. We raden u aan hiervoor materiaal uit het publieke domein te gebruiken, en kunnen u misschien hiermee van dienst zijn.
- + *Laat de eigendomsverklaring staan* Het “watermerk” van Google dat u onder aan elk bestand ziet, dient om mensen informatie over het project te geven, en ze te helpen extra materiaal te vinden met Zoeken naar boeken met Google. Verwijder dit watermerk niet.
- + *Houd u aan de wet* Wat u ook doet, houd er rekening mee dat u er zelf verantwoordelijk voor bent dat alles wat u doet legaal is. U kunt er niet van uitgaan dat wanneer een werk beschikbaar lijkt te zijn voor het publieke domein in de Verenigde Staten, het ook publiek domein is voor gebruikers in andere landen. Of er nog auteursrecht op een boek rust, verschilt per land. We kunnen u niet vertellen wat u in uw geval met een bepaald boek mag doen. Neem niet zomaar aan dat u een boek overal ter wereld op allerlei manieren kunt gebruiken, wanneer het eenmaal in Zoeken naar boeken met Google staat. De wettelijke aansprakelijkheid voor auteursrechten is behoorlijk streng.

Informatie over Zoeken naar boeken met Google

Het doel van Google is om alle informatie wereldwijd toegankelijk en bruikbaar te maken. Zoeken naar boeken met Google helpt lezers boeken uit allerlei landen te ontdekken, en helpt auteurs en uitgevers om een nieuw leespubliek te bereiken. U kunt de volledige tekst van dit boek doorzoeken op het web via <http://books.google.com>

525

C 38

525

C 38

Мама - 6/1/72

HETSING

ETING

LANK

EPEN IN DE
E VAERSEN.

V HAGE,
RECHT;

ST.

1. 1/2
Cyanide - 0.1

125000 KW

KORTE AFSCHETSING
DER
TOONMEETING
OF
MAETKLANK
VAN LETTERGREEPEN IN DE
NEDERDUITSCH E VAERSEN.

ARS SUPERAT FORTUNAM

IN 'S GRAVENHAGE,
By H. H. VAN DRECHT;
Boekverko per.

VOORBERICHT.

Dat het Voorwerp in dit Stuk, meestendeels is gevolgt naer de **PROSODIA**, of Toonmeeting, getrokken uit de *Kern der Hoogduitsche Spraekkunst*, van den Wydvermaerden Heere *Professor GOTTSCHED*, behoef men aen hun die 'sMans Werken, met oplettenheid, hebben doorbladert, niet onder het oog te brengen; maer wel dat men, zo veel mogelijk, zich bevlytigt heeft, om het met eenige verëischte Veranderingen, in een ander daglicht voor te stellen, als eene **KORTE AFSCHETSING DER TOONMEETING OF MAETKLANK IN DE NEDERDUITSCHEN VAERSEN**; die, of schoon met geen wydloopigen omtrek, echter duidelyk aentoond, wat tot die Wetenschap behoord; en wat men omtrent dezelve diend in acht te neemen; ten dien einde zyn hier bygevoegd: Eenige noodige Voorbeelden uit de Dichtkunstige Werken van **BEROEMDE**

IV VOORBERICHT.

DICHTERS; en inzonderheit uit HET BOEK DER PSALMEN NEVENS DE GEZANGEN, BY DE HERVORMDE KERK VAN NEDERLANDINGEBRUIK. Welke zo Byzondere, als Algemeene Voorbeelden, met den eersten opslag doen zien: *De Lengte en Korte der Nederduitfche Lettergreepen; de Verfcheide Voeten der Nederduitfche Vaerfen; het Rym in de Nederduitfche Dichtkunft; en de meest gebrukelyke Vaerfen in dezelve.* En dus kan deeze AFSCHETSING, niet alleen den Jongen Dichteren, tot Licht en Handleiding dienen, maer ook, aen Kundigeren, tot een Grondtrek verftrekken, voor het opmaeken en voltoojen van een grooter en uitvoeriger Tafereel eener *Nederduitfche PROSODIA.*

A. S. F.

KOR-

KORTE AFSCHETSING
 DER
 TOONMEETING
 OF
 MAETKLANK
 VAN LETTERGREEPEN IN DE
 NEDERDUITSCHEN VAERSEN.

§. 1.

DE Wetenschap, die de Grieken
D *προσῳδία* de Latynen *PROSO-*
 DIA, de Franschen *Prosodie*, de
 Hoogduitsche *Commessung* en de
 Nederlanders *Toonmeeting* of *Maetklank*,
 noemen, strekt tot eene duidelyke bevat-
 ting van eene regelmaetige Uitspraek.

§. 2.

Tot eene regelmaetige Uitspraek be-
 A hoord,

hoord, dat men zyne gedachten door Woorden, geschikt naer eene bepaelde Maet en in zekere Orde, op eene welluidende wyze, kan voordraegen.

§. 3.

Zodanige Woorden, bestaen uit een of meer Lettergreepen, en moeten van hunne eigene en rechte Klank niet berooft worden, door eene verkeerde Uitspraek, als :

*Bedeelen,**Bedeelen.**Beken,**Beeken.**Bekeren,**Bekeeren.**Beteren,*

voor

*Beteeren.**Beeving,**Beeving.**Regent,**Reegend.*

§. 4.

Dus geeft een behoorlyke verwisseling van Lange en Korte Lettergreepen eene welluidendheit, die zich, in zekere bepaelde Maet van Woorden, laet hooren en een Vaers genoemd word.

(3)

§. 5.

Om een **Vaers** wel op te stellen, te leezen en te beoordeelen, is volstrekt noodig, dat men **Wetenschap** heeft van de **Toonmeeting of Maetklank**, die met recht tot de **Nederduitsehe Spraek- en Dichtkunst** behoord.

§. 6.

Gelyk 'er in de **Nederduitsehe Vaerssen**, niet alleen een **Maet** van **Lettergreepen**, maer ook een **Rym** is, zo zyn 'er ook eenige **bepaelde Regels**, naer welke men zich, in 't **macken** van een **Vaers**, diend te **schikken**; buiten de **zelve** word veelal **gedwaeld**.

§. 7.

Deze **Regels** zyn **vervat** in de **volgende**

VIER AFDEELINGEN:

- I *De Lengte en Korte der Nederduitsehe Lettergreepen.*
- II *De Verscheidē Vosten der Nederduitsehe Vaerssen.*
- III *Het Rym in de Nederduitsehe Dichtkunst. en*
- IV *De meest gebrukelyke Vaerssen in dezelve.*

Wy **beginnen** met de

A 2

I^{ste}

Iste AFDEELING.

*Van de Lengte en Korte der Neder-
duitſche Lettergreepen.*

§. 1.

DAt men om een Vaers te maeken, enkel een zeker getal van Lettergreepen in 't oog moet houden, is een vooroordeel, waervan de Oude Zangmeesters niet vry ſchynen geweest te zyn, zo als men uit hunne Vaersfen kan opmaeken. De Franschen bepaelen zich zomtyds, meede niet al te eng, omtrent de Lange of Korte Lettergreepen, in een Vaers.

Doch alreeds voor eenige Eeuwen, hebben onze vroegste Dichters bemerk, dat de eene Lettergreep Langer of Korter is als de andere; en dat uit, deze regelmaetige Verandering van Lange en Korte Lettergreepen, eene aengenaeme Welluidendheid ontſtaet.

§. 2.

Men noemd een Lettergreep Lang: wanneer het geluid, in de Uitspraak van die Lettergreep, langer daer op rust, als op de naeststaende. Neem eens in de Woorden: *Aerde*, *Hertog*, *Vinden*, *Wooning*, *Vuurig*, *Vryster*, In deze blyft de klank langer op de Eerste, als op de Laetste Lettergreep. Waeröm ook de Eerste Lang, en de Tweede Kort genoemd word. Daer tegens: in *Bodacht*, *Gedekt*, *Bemind*, *Gezond*, *Bedücht*, *Geijkt*, blyft de toon op de Laetste Lettergreep rusten; deswegens is deze Lang en de Eerste Kort.

Tot opheldering word alhier een Lange Lettergreep met dit Streepje — maer een korte met dit Boogje getekend. De bovengemelde Eerste Woorden zyn dan aldus gekenmerkt: *Aerde*, *Hertog*, *Vinden*, *Wooning*, *Vuurig*, en *Vryster*,
maer

maer de Laetste in tegendeel getekend op
 deeze wys: *Bedacht*, *Gedekt*, *Bemind*, *Ge-*
zond, *Beducht* en *Geijkt*. Dit raekt Woorden
 van Twee Lettergreepen; maer die van
 Drie, by Voorbeeld: *Eigenzin*, *Gezonder*,
Grootvader, *Jongeren*, en *Ongemeen*,
 kan men aldus kunnen tekenen: *Eigenzin*,
Gezonder, *Grootvader*, *Jongeren*, *Ongemeen*.
 Woorden van meerder Lettergreepen,
 worden op gelyke manier gemerkt, ten
 opzichte van derzelve Langte of Korte.

§. 4.

Behalven deze Lange of Korte Letter-
 greepen, ontmoet men zomtyds eenige
 twyfelächtige, die dan eens, als Lang,
 dan weer, als Kort zynde, uitgesproo-
 ken worden; by Voorbeeld: *Raed* is in
Raedhuis Lang, en in *Hofraed* of *Krygs-*
raed, Kort; zo ook *Huis*, 't welk
 in *Raedhuis* Kort, maer in *Huisbeer*,
Huismoeder, *Huisvader*, *Huisgezin*, enz.
 Lang

Lang is. Byna alle de Woorden van eene Lettergreep, kunnen dusdanig, door de t'Zamenzetting, Lang of Kort worden.

§. 5.

Het Gehoor, gepaerd met een nauwkeurig Letten op eene goede Uitspraek, is alzo de eenigste en beste Leermester, in de Toonmeeting der Lettergreepen. En hier door hebben ook alle Griekische en Romeinsche Dichters dezelve geleerd, eer men noch vaste Lessen daer van opgegeeven had. Maer, dewyl niet een igelyk zulk fyn Gehoor heeft, zo zyn 'er, uit de beste Dichters, voor den Aenvanger, verscheidene Regelen opgesteld, om hem Lange en Korte Lettergreepen te leeren kennen. De voornaemste zyn deze:

Regel. 1.

Alle Lettergreepen van twee Klinkers zyn Lang, als: *Aerde*, *Beten*, *Gieten*, *Voeden*, *Buigen*. Hier van is slegts uitgenomen: dat

wanneer een dergelyk Woord by een ander Woord gevoegd word 't welk op zich zelve Lang is, by Voorbeeld: *Loop* in *Wedloop*, *Eed* in *Meineed*, dan word het Kort; dus ook *Aerdkloot*, enz.

Regel. 2.

Alle Lettergreepen, waerin meer als een Medeklinker op een' Klinker volgt, zyn insgelyks Lang, als:

Vallen, *Sterven*, *Winnen*, *Lommer*, *Dulden*, *Kyffster*, en in 't gemeen alle Zelfstandige Woorden van eene Lettergreep; gelyk:

Brand, *Geld*, *Mild*, *Most*, *Lust*.

Uitgezonderd: wanneer zulk een Woord, met een ander Woord, dat Lang is, t' zamen gezet word; by Voorbeeld: *Tand* is op zich zelf Lang; maer in *Kalfs-Tand* Kort, als ook *Werk*, is Lang, maer in *Hand-Werk*, *Kant-Werk*, Kort, enz.

Re-

Regel. 3.

Veele Lettergreepen worden door haere Lange Klinkers, zonder andere oorzaeken, Lang, als:

In *Dagen*, *Degen*, *Goden*, *Uwer*, zyn de eerste Lettergreepen enkel Lange. Dit leerd men 't best door de dagelyksche Uitspraek, en uit de Schriften der Dichteren.

Regel. 4.

In 't algemeen hebben alle Hoofd-By-en Tydwoorden, in 't Nederduitsch, eene Lange Stam-Syllabe of Lettergreep; by Voorbeeld:

Man, *Wyf*, *Kind*, *Kom*, *Gae*, *Doe*, *Zeg*,
enz. *Vader*, *Moeder*, *Broeder*, *Zuster*,
Kooken, *Braeden*, *Eeten*, *Drinken*, enz.
Gezusters, *Gewemel*, *Ontëeren*, *Belash-*
gen. enz.

Regel. 5.

De Kleine woorden, *Af*, *Aen*, *Uit*,
A 5 *By*.

By, Daer, Door, In, Voor, Heen, Her, Mis, Met, Meê, (voor mede) Na, Naer, Op, Om, Weg, Wel, Toe, enz. Zyn in de 't Zamenzetting met Hoofd- en Tydwoorden altemaal Lang, gelyk:

Afleggen, Aenbrengen, Uiddelgen, Bydragen, Daerstellen, Doorreizen, Inwoonen, Voorspreken, Heêntrekken, Herwaerts, Mishaegen, Metgezel, Meêbrengen, Nagaen, Navolgen, Voorrecht, Opdoen, Omkeeren, Wegwyzer, Weldaeden en Toezeggen. Deze Woorden blyven zelfs buiten de Zamenzetting zomtyds Lang, als: ik neem *af*, hy neemt *toe*, enz.

Regel 6.

Wanneer diezelve Woorden, in de 't Zamenzetting op 't eind der Woorden staen, blyven zy insgelyks Lang, als:

Heenaf, Daeräen, Daeruit, Daerby, Waer-

*Waerdoor, Hierin, Hiervoor, Daerheen,
Gemis, Daermet, Daerop, Daerna, Daerom,
Heenweg, Hiertoef.*

Intusschen blyft het waer, dat ze, alleen genoomen, ook zomtyds als Kort kunnen gebruikt worden, wanneer ze tusschen Langer Lettergreepen staen.

Regel. 7.

Wanneer een *Vocaet* of *Zelf-Klinker*, voor een andere *Vocael* staet, als dan is de eerste Kort, by Voorbeeld:

*Geächt, Geëerd, Beyverd, Geopperd,
Geüit, Geykt.*

Regel. 8.

De Sluit-Lettergreepen, *de, el, em, en, et, enz.* Zyn, in Woorden van meer als eene Lettergreep, altyd Kort. Als in:

Liefde, Mangel, Adem, Daken, Dichter,
enz.

Regel. 9.

De Vooräenstaende Lettergreepen, *Be,
De,*

De, Er, Ge, Ont, Om, Ver, Ten, Ter, zyn
altyd Kort, gelyk:

Beërven, Dewyl, Beweegen, Erkennen,
Gelegen, Ontkennen, Omringen, Verdrieten,
Tendeele, Terdeegen, enz.

Regel. 10.

De Dubbelde Klinkers (Diphthongi)
ae, au, ei, eu, ie, oe, ou, ue, ui, zyn
altoos Lang.

Zie boven Regel 1. en voeg hier by:
Gebaer, Gekauw, Beleid, Verheugd, Ver-
lies, Bedroefd, Gebouw, Gebuer, Ge-
huil, enz.

Regel. 11.

Zo ook: wanneer drie Klinkers, in
eene Lettergreep, achter een volgen:
aei, eeu, ieu, oei, ooi, enz. als:

Gekraei, Geschreeuw, Vernieuwt, Ver-
foeit, Ontdooit, enz.

Re-

Regel. 12.

Zelfstandige Woorden van eene Lettergreep, geplaatst in Zamenvoeging achter andere Soortgelyke Woorden, worden, in Woorden van twee Lettergreepen, als Kort uitgesproken, by Voorbeeld:

Schoen, is op zich zelfs Lang, maer word in *Handſchoen* Kort; *Slag* is ook Lang, doch word in *Veldſlag* Kort. Voeg hierby de Voorbeelden in §. 3. aengehaeld.

Echter, in Woorden van Drie Lettergreepen, worden zy wederom Lang, als *Slag* in *Donderſlag*.

Regel. 13.

Alle overige kleine Woorden, kanmen, naer bevinden, dan als Lang, dan als Kort, gebruiken; indien men op den nadruk der Rede let, gelyk:

In *Ach! Ach! Ja! Ja! Neen! Neen!* enz. is het eerste Woord Kort, en het tweede Lang.

Het

Het Doelwit van den Spreker of Dichter doet hem zomtyds een Woord verheffen, dat hy anders laet vallen.

Uitgezonderd: De Toevoegelyke Woorden van eene Lettergreep, *Groot, Hoog, Lang, Kort, Sterk Zwak, Diep* en dergelyke; deze blyven in de Uitspraek altoos Lang.

Regel. 14.

Eenige Lettergreepen zyn van onzekere Lengte, Als:

Baer, Haft, Heid, Lyk, Nis, Zaem, Schap, Dom en Ling.

Deze zyn in Woorden van twee Lettergreepen Kort: *Achtbaer, Manhaft, Goedheid, Troostlyk, Kennis, Raedzaem, Vrindschap, Bisdome, Stelling.*

Maer in Woorden van drie Lettergreepen, kunnen die wederom Lang worden, als in: *Wonderbaer, Manhaftig, Dapperheit, Eeuwighlyk, Duisternis, Zaemgesteld,*

gesteld, Ballingschap, Vorstendom, Handeling, en meer andere.

Regel. 15.

Alle Geslacht- en Voorwoorden, voor de Hoofd- en Tydwoorden gesteld, zyn dan eens Lang, dan eens Kort: want, begint het Hoofd- of Tydwoord met eene Lange Lettergreep, als dan is het Geslacht- of Voorwoord Kort, by voorbeeld: *Dit Mensch, Ik Wandel, Dat Jongsten, Gy Loopt, Die Dichter, Hy Schryft.*

Maer, is de eerste Lettergreep Kort van het Hoofd- of Tydwoord, zo word het gemelde Geslacht- of Voorwoord Lang, als: *Dit Vertrek, Ik Bedenk, Dat Gedicht, Gy Verächt, Die Poët, Hy Beschryft, enz.*

Regel. 16.

Die, Dees, Dat, als Geslachtwoorden gebruikt, zyn Kort: doch, als Voorwoorden, Lang, by Voorbeeld:

Die

*Die man, Dees vrouw, Dät kind,
Die naer deeze regels hooren,
Dat men leeft, Dat men schryft, enz.*

§ 6.

Deze Regelen moeten niet alleen de Dichters, maer ook de Redenaers, in de Uitspraek volgen, om duidelyk en verstaenbaer te schryven en te spreken; want alle Lettergreepen, zonder onderscheid, even Lang te willen gebruiken, zoude men eene onverstaenbaere brabbeltael doen hooren; gelyk een ider daervan de proef kan neemen; by Voorbeeld: *Geevend* en *Gevent*, *Reegend* en *Regent*, meer Woorden zyn in 't begin §. 3. aengעהald. In deze is 't niet evenveel, of men de eerste, of tweede Lettergreep, Lang nitspreekt, dewyl men, als dan den zin van het Woord geheel verändert.

DE II^{de} AFDEELING.

*Van de verscheide Voeten der Neder-
duitsche Vaerssen.*

§. 1.

NAerdien alle Lettergreepen der Neder-
duitsche Tael, Lang of Kort zyn,
zo ontstaet, uit derzelve geschikte vermen-
ging, een zekere Welluidendheit, die het
oor streeld. Indien dezelve aen geene vaste
Regelen verbonden, echter alzo ingerecht
is, dat 'er een aengenaeme wyze van Afwis-
seling in gehoord word, als dan word zy
genaemd eene *Oratorische* of Redekun-
stige Welluidendheit. Maer houd men,
in verscheide Regels, eenerlei Afwissel-
ling van Lange en Korte Lettergreepen,
als dan onstaet daer uit een zekere Maet,
die niet slegts uit een gelyk getal, maer
ook uit eene en dezelve waerde en Af-
wisseling der Lettergreepen bestaet.

B

§. 2.

§. 2.

Hiertoe schynt de Zangkunst den eersten Dichteren aenleidinge gegeven te hebben; want, indien men eenige Vaersfen, op eene gelykluidende wyze, wil Zingen, moeten zy niet alleen even Lang zyn, maerook, in de Uitspraeke der Woorden en Lettergreepen, met elkander overeenkoomen. In dit geval, word het oor van den toehoorder, met een byzonder vernoegen getroffen: om dat even dezelve Welluidendheit telkens herhaeld word. Dus hoord men somtyds onverdrietelyk: het Gebeuk van 's Smit's Hamerslagen, het Gebots der Nedervallende Stampers in een' Volmolen, en het Geplof der Vlegelslagen op den Dorfschvloer.

§. 3.

Daeruit meend men, dat de alleroudste Maet van Lettergreepen, eertyds haeren oorsprong heeft genomen. De Dichters bemoeiden zich, hunne Vaersfen zodanig op te stellen, dat ze konden gezongen wor-

worden. Eenige Toonen der Zangwyzen Lang, andere Kort zynde, hebben zy de Lettergreepen hier naer ingerecht en maekten dus allerlei Vaersen. Onder deze waren verscheide Soorten, aen welke men zekere Voetmaet toeëigende. Een Poëtische Voet, is dan een gedeelte van een Vaers, dat uit eën of meer Lettergreepen bestaet. Nu heeft men Vaersen van Een-Twee-Drie- en Vier Lettergreepige Voeten, waervan wy, in 't Nederduitsch, slegts de Drie eerste Soorten gebruiken.

I. Voeten van Eene Lettergreep.

§. 4.

Van deze, als ook der volgende van Twee en Drie Lettergreepen, (luttel in gebruik) vind men by zommige Dichters, eenige Vaersen, onder den naem van *Snikken* opgesteld; waer van de Eerste aldus luiden:

B 2

Hoord

<i>Hoord</i>	<i>Bluft</i>	<i>Hou</i>	<i>Quaed</i>
<i>'s Woord.</i>	<i>Luft.</i>	<i>Trou.</i>	<i>Laet.</i>
<i>Staek</i>	<i>Myd</i>	<i>Dek</i>	<i>Doet</i>
<i>Wraek.</i>	<i>Nyd.</i>	<i>Vlek.</i>	<i>Goed.</i>
<i>Deel</i>	<i>Slift</i>	<i>Slae</i>	<i>Wis</i>
<i>Veel.</i>	<i>Twist.</i>	<i>Gaf.</i>	<i>Is,</i>
<i>Leer</i>	<i>Diend</i>	<i>Draeg</i>	<i>'t Lest</i>
<i>Meer.</i>	<i>Vriend.</i>	<i>Plaeg.</i>	<i>Best.</i>

CONSTANTYN HUYGENS heeft dezelve gemengd met Voeten van twee Letter-greepen ; by Voorbeeld :

Ziet

Niet

Na den

Quaden

Sang-

Gang.

Lefer

Dezer

Sucht-

Klucht. enz.

II. Voeten van Twee Lettergreepen.

§. 5.

Wy hebben even §. 3. aengeroerd, dat'er zyn maer Drie Soorten van Voeten, die uit twee Lettergreepen bestaan. Deeze noemd men *Jambus*, *Trocheus*, en *Spondeus*.

§. 6.

De Eerste Soort klimt van eene Korte Lettergreep, tot een Lange, Als:

Gedult | *Verstand* | *zyn niet* | *gemeen*.

Men noemd deze *Jambus*, of den Klimmenden Voet; niet onäertigafgeleid, van de beweginge der Opklimmers, waarvan de eerste Treede ras is, de tweede langzaemer, en als hersteld.

§. 7.

De Tweede heeft, voor, eene Lange, en achter, eene Korte Lettergreep, by Voorbeeld:

Vochtigh | *Zuijen* | *Schort uw* | *Buijen*.

B 3

of

of aldus:

Heilig! Heilig! noch eens Heilig!
Driemaal Heilig! Eer zy Godt!

VONDEN in den eersten rei. van Lucifer,

Deze Voet is de *Trochæus*, of de Val-
 lende, anders Daelende, in tegen-over-
 stelling van den *Jambus*.

§ 8.

De Derde Soort bestaet uit twee Lange
 Lettergreepen, gelyk:

Beſvaerd | Keurvorſt | Hoogmoed |
Landvoogd | Slaepſteek.

En meer andere Koppelwoorden,
 van twee Lange Lettergreepen.

Deze draegd den naem van *Spondæus*,
 of den vasten Voet.

III. Voeten van drie Lettergreepen,

§ 9.

Vandeze Soort zyn 'er ook maer Drie by
 de Nederduitsche in gebruik; namentlyk:
Dactylus, *Amphibrachys* en *Anapæstus*.

§. 10.

De Eerste laet op een Lange twee Korte Lettergreepen volgen, by Voorbeeld:

*Lastig gy | Dichters nu | vrolyk aen |
't zingen.*

Dezen noemt men *Dactylus*, of den Springenden Voet, die, naer deszels *Cadens*, of Stemvalling, zeer na overeenstemd, met het geluid van een' Hamerflag, die tweemaal opspringt.

De Tweede heeft een Lange Lettergreep tusschen twee Korte Lettergreepen; en Klinkt aldus:

*De Dichters | vermoejen | zich zelden
Met Vaerssen | geschoeid op | dees Maet;
In Zangen, | voor reijen | van Helden,
Vertoonen | z'een vrolyk | gelaet;
En kunnen, | in Blyspel | en Kluchten,
Gezongen, | de Herten | verluchten.*

Men noemt deezen Voet: *Amphibrachys*, of den Zweevenden.

Eindelyk, de Derde Soort heeft, na twee Korte Lettergreepen, een Lange; als in *Besteuatr*, *Frederik*, *Metgezel*, *Metzelaer*, en Soortgelyke Woorden van Drie Lettergreepen.

De Grieken noemen dezen Voet *Anapæstus*, of den Rollenden, wegens de overëenkomst, die deze Voet heeft, met 't geluid van een rollend en voortlopend Rad van een Wagen.

Uit deze voorgestelde Zes Voeten bestaan in 't gemeen alle Nederduitsche Gedichten; De Grieken en Latynen hebben 'er veel meer.

DE IIIe AFDEELING.

*Van het Rymen in de Nederduitſche
Dichtkunſt.*

§. 1.

DE Nederduitſche Poëzy of Dichtkunſt vernoegd zich niet alleen met de Maet der Lettergreepen, zo als de Griekſche en Latynſche; maer heeft ook het Rymen met de Hoogduitſchen, ten tyde als deze het Romeinſche Ryk in 't Weſten verſtoorden, nevens andere Volkeren van Europa, aengenomen. Zie *Profefſor GOTTSCHEDS Groote Spraekkunſt.*

§. 2.

Men noemd de Gelykluidende Klank van twee Woorden op het einde der Regels *Rym*; 't zy dezelve uit Een, Twee of Drie Lettergreepen beſtaeh; by Voorbeeld:

B 5

Kracht,

Kracht, Krachten, Krachtiglyk,

Macht, Machten, Machtiglyk,

Woorden van Vier, Vyf en Zes Lettergreepen, als :

Bekrachtiglyk, Onbekrachtiglyk,

Bemachtiglyk, Onbemachtiglyk,

Onbekrachtiglyke,

Onbemachtiglyke, enz.

zyn meestendeels buiten gebruik; deze en foortgelyke, kunnen noch wel eens kunstig te passe gebragt worden in Maetzangen.

§. 3.

Het Berste Soort van Rym, in 't gemeen *Staend Rym* genaemd, sluit eene Regel met eenen vasten Klank op eene Staende en Lange Lettergreep; en word by eenige *het Mantlyk Rym* geheeten.

§ 4.

Zo noemen zy ook het Tweede Soort, dat veel sachter en tederder klinkt, *Vrouwlyk Rym*. Onze Nederduitsche
Dich-

Dichters (behalven *J. Oudgen*, die het liever *Vlaeyend* noemd,) geeven het den naem van *Sleepend Rym*.

Van beide deze Soorten zingt A. PELS in zyne *Vertaelde Dichtkunst van Q. HORATIUS FLACCUS*:

*Als 't op één greep rymt, word het rym
gezégd te staan,*

*'t Heet sleepend als 'er twee, zo op
twee and're slaan,*

*Dat gy de laatste dof, én de eerste
schérp hoort luiden.*

I. Van het Rym in 't Algemeen.

Hier toe behooren de volgende Regels:

Regel. 1.

Een goed Rym bestaet uit eenerled Klank van Twee byzondere Woorden.

§. 5.

Want, Twee gelyke Woorden kunnen op elkander niet Rymen; ook voldoet het

het niet ; wanneer de Klank eenigzins overëenkomt ; als *Koning op Honig* ; om dat de overëenstemming moet volkoomen zyn , by Voorbeeld : *Ga, Na. Moeder, Broeder.*

§. 6.

Dit moet men vooräl in het oog houden, omtrent den Harden, en Zachten Klank van zommige Letters in onze Nederduitsche Tael; want, een Zachte O, als in *Bot* en *Vol*, kan op een Harde O, als in *Zót* en *Ból* onmoogelyk Rymen ; hier van hooren wy A. PELS wederöm aldus :

Maar bot op zót, én vol op ból, rymt ganschlyk niet ;

Hoewel men in den schyn dezélfde letters ziet,

Om dat wy groot verschil van klank in de O bemérken.

Regel. 2.

Een goed Rym moet, zo veel mogelyk zy, met eenerlei Letters geschreeven worden.

§. 7.

§. 7.

'er Zyn in de Nederlandsche *Provin-
tien* , Verschillende Uitspraeken in de
Moedertael ; waeröm men niet beter kan
doen , als zich in het Rym te rechten
naer die Uitspraak welke in 't algemeen
voor de beste word gekoozen en gebruikt :
Dus zal het niet moeilyk vallen om te
merken , wat Woorden gevoeglykt ry-
men , of niet.

By gevolg: geene Rym-Woorden gel-
den , in welkers midden Harde of Zachte
Klinkers voorkoomen ; zo als wy straks
reeds aengetoond hebben §. 6. omtrent
de Zachte en Scherpe O ; ook niet zo-
danige , die eenen Enkelden en Dubbelden
Medeklinker in 't midden van het Rym
hebben , als : *Aker* en *Akker* , op *Baker* en
Bakker . Zo willen ook eenige Dichters
niet toestaen , dat men *Kleeden* op *Leden*
Ryme , om het onderscheid van Klank
in die beide Woorden ; doch A. PELS
steld dit , onder de *Toegelaetene Afwy-
kingen* , met deeze Woorden :

kleed-

kleedden ;
 viffchen,
Word wél en voegchelyk berymd met
leden, miffen.
 en Laeger :

Nu twiffmen, of men vreedé op lé-
den Rymt: veel wérken
Van oude Schryvers zyn op deeze wyk'
gedicht,
Waer tegen het gebruik der jong're
Dicht'ren ligt :
Want Vondel, Vollenhove, én die in
deeze tyden
Het vloeyendst rymen, ziet men zulks
met voordacht myden,
By hen zou paden op genade, een' mis-
flag zyn :
Zulks is nu 't oordeel van de meeste, én
't is ook 't myn'.
Het ander word nu meest van ruige
rymsgezinden
Gebruikt, om 's rymwoord met wat meer
gemaks te vinden.

Reg

Woorden die op elkander zullen rymen, moeten voor den Overeenstemmenden Zelfklinker, Verschillende Medeklinkers hebben.

§. 8.

By Voorbeeld: *Baek* en *Zaek*; hier is de Rymende Zelfklinker *a*, waer voor men Verschillende Medeklinkers plaetst, *B* en *Z*; want *Baek* en *Baek* enz. word voor geen Rym genoomen, maer wel *Baek* en *Zaek* of *Kaek*.

Zo ook: *Man* en *Kan*, *Raed* en *Daed*, *Stad* en *Pad* rymen zeer wel; maer *Man* en *Alleman*, *Raed* en *Hoogverraed*, *Stad* en *Voorstad*, *Pad* en *Bypad* worden, als Gelykluidende Woorden, afgekeurd.

Wanneer in het eene Woord, noch een Tweede Medeklinker, die in het andere Woord op die plaets niet is, tot de Rymende Lettergreep behoord, by Voorbeeld: *Randen* en *Branden*, *Leegd* en *Pleegd*, *Ring* en *Kring*, *Rond* en *Grond*, *Neusen* en *Kneusen*, *Ryp* en *Gryp*,
als

als dan staet men dergelyke overëenkomst billyk toe, ten zy dat, in het eene Woord voor den Rymenden Zelfklinker, geenen Medeklinker gevonden word, als:

Ael en Dael, Eeren en Leeren, Iets en Niets, Ooren en Hooren, Uuren en Buuren Rymen, dewyl voor den Rymenden Klinker, in de Eerste Woorden, geene Medeklinkers aengetroffen worden.

*II. Van het Staend of Manlyk Rym
in 's byzonder.*

Regel. 1.

In het Staend of Manlyk Rym, moet de Laetste Lettergreep volstrekt Lang zyn.

§. 9.

Ster en Ryker rymd niet: om dat *ker*, de Laetste Lettergreep, Kort is; zo min als: *Snel en Hemel*, of *Daed en Hofraed*; want de Toon valt, in deeze Woorden, niet op *Mel* of *Raed*, maer op *He* en *Hof*.

Re-

In het Staend Rym moet men zo veel mogelyk vermyden, een Zelfftandig- of Werkwoord, van Twee of meer Lettergreepen, op het einde in te korten, om daerdoor een Sleepende tot een Staende Lettergreep te maeken.

§. 10.

In zommige Zelfftandige Woorden word het echter toegelaten, als in *Blaën, Vaër, Moër*: voor *Bladeren, Vader, Moeder*, enz. Waer van de Hedendaegsche Dichters noch weten gebruik te maeken.

VONDEL zelf heeft zich dikwerf daer van bediend; in zynen *Zegezang, ter eere van FREDERIK HENDERIK*, laet hy zich aldus hooren:

Of is 't een Held van 't Oude Room'

Die op den Vyand'lyken Boom, enz.

Maer, hoe Wanluidende is het niet, wanneer men in eenige oude Berymingen leesd: *Verkoor'n op Verloor'n, Ontbeer'n op Leer'n, Bewaer'n op Vergaer'n, Papier'n op Verzier'n, en Duur'n op Huur'n?*

In het Staend Rym, mogen op het einde van de Rymende Woorden Verschillende Medeklinkers, die echter Gelykluidende zyn, gebruikt worden.

§. II.

Dus kan *Baet* op *Raed*, *Ach* op *Dag*, *Betend* op *Geprent*, *Dit* op *Lid*, *Boot* op *Brood*, *Buit* op *Zuid*, en meer andere, waerin de *d* alseen *t*, en *ch* als een *g*, klinkt, rymen.

§. 12.

Dat *b* en *p* in *Kap* en *Krab* mögen berymd worden, Staeft A. PÉLS, wanneer hy zegd:

*Men bindt ons echter niet aan zulke
naauwe wetten,*

*Dat juist in 't rym op elk een' letter
staac te lettén;*

*O neeh; wanneer de klank maar tēns
is, rymt het woord;*

*Zo mag men kindsch met prins bery-
men, noord met voort.*

En kap met krab; —————

Doch eenige die wat keurig van ge-
hoor zyn willen zulks in 't geheel niet
toelaten.

Re-

Regel. 4.

By het Manlyk- of Staend Rym, moet men vooräl, *Regel 3. van het Rym in 's Algemeen*, in 't oog houden.

§. 13.

Want, hoe overtollig klinkt het niet wanneer men eens-luidende Woorden, of schoon zy eenen Verschillenden zin bevatten, op elkander rymen wil? by Voorbeeld:

Band op Band, Druk op Druk, Nood op Noot, Schoot op Schoot, Sloot op Sloot, Vorst op Vorst, Wand op Want. enz.

Men vermyde dan deeze Nabauwende Toonen, die zich aldus laten hooren :

*Die Klederpracht verband
Leeft vry en zonder band.*

*Een Drukker lyd veel druk
Als 't hem ontbreekt aen druk.*

*'s Gebit lyd meerder nood
In 't kraken van een noot
Als 't zingen eener noot.*

of :

*Wanner my laetst te binnen schoot
Hoe dat hy na de Spreewen schoot,
Die nedervielen in haer' schoot.*

*Waer op de Landheer straks besloot
Aen de overzyde van de sloot.
Een Poort te stellen die men sloot.*

want ;

*Hy nam het want ,
Vol ingewand ,
Straks van de wand.*

§. 14.

A. PELS, bevestigt zulks :

*Men rymt ook 't zélfde woord in twee
verscheiden' zinnen,*

*Niet op malkandren, als de spinnen
op het spinnen.*

„ In deze betekenis (dus luid de Aenmer-
king van J. OUDAEN) kan men 't lichtlyk
toestaan, alzoo hier het Naamwoord en
het Werkwoord uit eenen zelven grond her-
komstig zyn ; hoewel het nogh zoo gezet een
regel niet is, of hy zou uit noodt (gelyk
by

„ by eenigen geschiedt) somwyl niet ongevoeg-
„ zaam mogen overschreeden worden. Een ge-
„ heel ander inzicht heeft het met een woort
„ van een geheel onderscheide betekenis en
„ herkomst , schoon van een zelve uitspraak ;
„ als :

Verzet het tin en kuisch de Spin

Van 't walglyk vuil , van worm en Spin.

„ Op hoedanige dubbelduidigheid , by ver-
„ ders aenmerkt , dat de HEER VAN ZUI-
„ LIGHEM , KAMPHUIZEN , DEKKER , en
„ andere in byzondere voorvallen niet vies
„ van zyn. Zie hem verder in dezelve zy-
„ ne Aenmerking op Pag. 12 en 13.

*III. Van het Steepend- of Vrouwlyk
Rym in 't byzonder.*

Regel. I

Tot dit Rym moet men zulke Woor-
den verkiezen , waer van de Lettergreep
voor de laetste Lang , maer de laetste
zelf Kort is.

§. 15.

By Voorbeeld : *Slaeven en Staeven , Gee-*

C 3

ven

ven en *Leeven*, *Bieden*, en *Vlieden*, *Oogen* en *Poogen*, *Duuren* en *Muuren*, *Yzer* en *Wyzer*, kunnen hier toe gebruikt worden.

Maer, wanneer men rymen wilde, *Waerdiglyk* op *Heiliglyk*, waer in de twee Laetste Lettergreepen wel elkan- der gelyk, doch beide Kort zyn, dan zoude men het Rym niet kunnen hooren.

Regel. 2.

In het Vrouwelyk Rym, moeten de *Zachte Klinkers* op geen *Scherpe Klinkers* gerymd worden.

§. 16.

Zie wat wy hier voor §. 6. uit A. PELS hebben overgenoomen. Immers is 'er geen overeenstemmende Klank in *Botten* op *Póttén*, *Dollen* op *Móllen*, *Schoppen* op *Knóppen*, *Wolken* op *Tólken*, *Volder* op *Zólder*, *Wormen* op *Stórmén*, en meer dergelyke Woorden.

Regel. 3.

In dit Soort van Rym moeten en *Klinkers* en *Medeklinkers* meer over een

een Stemnende zyn als in het Staend- of Manlyk Rym, by Voorbeeld:

Lyd en *Byt* kan, in de Staende Regel, maer *Lyden* en *Byten* niet, in de Slepende Regel, rymen.

Eenige Algemeene Regels.

Regel, 1.

Volgens *Professor GOTTSCHED*, mag de Rym - klank, die op het eind van eene Regel gehoord word, maer eens, en niet in het begin of midden der zelve Regel, gehoord worden, als te na overeenstemmende met het *Leoninische* Rym van zommige Oude Latynsche Dichters: zie hier een dergelyk Graf - Schrift uit *P. LABBE Thes. Epitaph: pag. 161.*

*Hoc procumbit solo, secleri quia parcere nolo,
Vulnera facta dolo, dant habitare polo.*

J. 17.

J. OUDAAN raed dat men zich moet wachten voor de Vaerssen welker midden eenen Rymklank heeft: daer hy niet kan

C 4

zien,

zien, dat zulke eenige Deftigheid of Ma-
 jesteit *soebrenge*; schoon ANTONIDES,
 in een Vaers van Twaelf Lettergreepen,
 zich aldus laet hooren:

Zelf Koning Steden af, kon weiden tot een Graf.

§. 18.

De Tael- en Dichtkundige DAVID VAN
 HOOGSTRATEN, in zyne *Beginselen* of
Kort Begrip der Rederykkunst, toond
 ons echter aan hoe zulks, by wyze van
Omtogt by andere *Omvatting* genoemt,
 kan geschieden; aenhaelende, voor al uit
 VONDEL, eenige uitdrukkingen, als, in
het Tweede Boek zynrer Bespiegelingen:

In hun nootwendigheid, in hun gebeur-
zaemheit,

En vryheit, naer het los oen yder
toegeleit.

En kort daer aen:

Wie twyfeld aen gewicht, behoeft ge-
wicht en schael:

Godt heeft gewicht noch schael: hy kent
het altermael.

Noch

Noch, in Salomon:

*Ik zweer het anderwerf by Sidans op-
pergodt,
Den grooten Dondergodt, by 's beels
van Astaroth.*

Regel. 2.

Men moet vermyden, een en het zelve Rym, kort op elkander te laeten volgen, vooräl in korte Vaersfen, die weinige Regels bevatten; in lange Vaersfen mag men zulks na verloop van eenige Regels doen; zommige willen dit onder de Vyftig Regels niet toelaeten; en dan noch, in dit geval, met andere Woorden, op dat de Dichter van geen Taelgebrek zoude beschuldigd worden.

Regel. 3.

Men ryme niet meer als twee Regels op malkander, ten zy in verdubbelde Rondjeelen, Klink- en andere Soortge-
lyke

lyke Gedichten, en Maetzangen, waerin het noodwendig vereifcht word.

§. 19.

De Engelfche, in hunne Helden- en ook andere Gedichten, zo ook de Franschen, in zommige Spotdichten, laeten zich op een- of tweederly Klank veelmaels hooren. Die zich daerin verlustigen wil, mag het navolgen; maer zal 'er meer moeite als lof by behaelen.

Regel. 4.

Vooräl vermydé men Staend met Sleepend, en Sleepend met Staend Rym, zonder juifte bepaeling, te vermengen.

§. 20.

Doordien tweederly Toonen, van Staende en Sleepende Regels, die buiten orden geplaeftzyn, het gehoor verwarren, en geene Welluidendheit doen bemerkén; hiervan ontmoet men veele Voorbeelden, in zommige Maetlooze Rymen;

Re-

Regel. 5.

Tuffchen twee Staende of Sleepende Regels, die op elkander rymen, mogen ten hoogften niet meer als drie Sleepende of Staende gelykluidende Regels gesteld worden.

§. 21.

Echter in Gezangen voor *Operas*, byzonder in *Ariaes*, word dit Zangshalven toegelaeten; dan, in andere Gedichten, geschiede zulks hoe minder hoe beter; want als de *Rymklanken* van elkander te verafgescheiden zyn, kan men derzelve overeenstemming nauwlyks bemerken.

DE IV^{de} AFDEELING.

*Van de Meestgebruikelyke Vaersen in de
Nederduitſche Dichtkunſt.*

§. 1.

Uit de voorgaende AFDEELINGEN blykt, wat van de *Voetmaeten* en *Rymklanken* der Nederduitſche Dichtkunſt is in acht te neemen, wanneer men zal bevinden, dat 'er Vyfderlei Soort van Vaersen kan gemaakt worden, naementlyk: *Jambische*, *Trochæische*, *Daetyliſche*, *Amphibrachiſche* en *Anapaſtiſche*, waer van de Drie Eerſte meer in gebruik zyn, dan de Twee Laetſte.

I. Van de Jambische Vaersen.

§. 2.

De *Jambische* Vaersen beſtaen uit eenen Klimmenden Voet: waer van hier voorge-meld is, in de II^{de} AFDEELING, §. 5. en §. 6. by Voeten van Twee Lettergreepen. De *Jambische* Voet, word Klimmende of Steigende, genoemd, dewyl in 't gemeen de eerſte treede raffer is als de volgende, by de Opklimming; en voortgaende met een
even

even getal blyft men op de laetste ſtaen! waerom ook deze Voet, den Staenden Voet genoemd werd. *Professor GOTTSCHEID*, noemd hem om dezelfs Deftigheid: *den Manlyken Voet*. §. 3.

In Gezangen klinkende uit de *Groote Ters*, die van *J. LUSTIG*, in een zynen *Zamenspraeken* over de *Muficaelc Beginſelen*, Pag. 544. den Manlyken Toon genoemd werd, wegens dezelfs Vrolyk Geluid, geeft die Voet eene goede uitwerking, om eene Blyde aendoening in het gemoed te verwekken. §. 4.

Deze *Jambifche* Vaerfen, zyn, ten aenzien van het getal der Voeten, waer uit zy beſtaen, verſcheiden; gelyk de volgende Voorbeelden aentoonen, als:

Van een Voet.

Dit Vaers

Word ſchaers

Gemaekt:

Het ſmaekt

Niet elk, enz.

Van

(46)

§. 5.

Van Een en Anderhalf Voet.

Dit soort,

Van Dichten.

Of ook dus :

Roep Knelis,

En Knier,

En Melis,

Eens hier.

Van twee Voeten.

De Deugt is vry

Van Slaverny.

§. 6.

Van Twee en Derdehalf Voet.

Ik acht de Kunst

Verr' boven Gunst

En wuſte Schatten.

Van

*Met de Sleepende Regel beginnende,
luiden zy aldus:*

˘ — | ˘ — | ˘
 't Gelak kan daelen
 ˘ — | ˘ — | ˘
 De Kunst blyft praelen
 ˘ — | ˘ —
 Verwind de Gunst.

Van Twee en Vierdehalf Voet.

De bekende Dichter A. VAN OVERBEEK heeft, op deze Voetmaet, een Gezang gemaakt, dat in de Lutersche Gezangboeken is te vinden, op Fol. 655. 't welk aldus begint:

˘ — | ˘ —
 O God en Heer!
 ˘ — | ˘ —
 Zie dog heb zeer
 ˘ — | ˘ — | ˘ — | ˘
 My drukken myne zonden:
 ˘ — | ˘ —
 'k heb niemand niet,
 ˘ — | ˘ —
 In myn verdriet,
 ˘ — | ˘ — | ˘ — | ˘
 Op aerd tot hulp gevonden.

Met

Van Drie Voeten.

u — | u — | u —
Vergeeffsch word d'ydeldheid

u — | u — | u —
Te laet op aerd beſchreid.

Van Drie en Vierdehalf Voet.

Hier van een Voorbeeld uit den Nieuw-
Berymden 19 P S A L M, die aldus begint:

u — | u — | u —
Het ruime Hemelrond

u — | u — | u —
Vertelt, met blyden mond,

u — | u — | u —
Gods eer en heerlijkheit:

u — | u — | u — | —
De heldre lucht en 't zwerk

u — | u — | u —
Verkondigen zyn werk,

u — | u — | u —
En pryzen zyn beleid.

u — | u — | u —
Dus kan ons dag by dag,

u — | u — | u —
Tot roem van Gods gezag,

Zyn

u — | u — | u — | u —
Zijn wonderen verhaalen :

u — | u — | u — | —
Dus weet ons nacht bij nacht

u — | u — | u — | —
Zijn Onbegrensde magt

u — | u — | u — | u — | u —
En Wijsheid af te maalen.

De LOFZANGEN VAN MARIA , en SIMEON ,
zyn van dezelve Voetmaet, begin-
nende de Eerste :

u — | u — | u — | —
Mijn ziel verheft Gods eer :

u — | u — | u — | —
Mijn geest mag blij den Heer

u — | u — | u — | u —
Mijn' Zaligmaker noemen ,

u — | u — | u — | —
Die , in haar' laagen staat ,

u — | u — | u — | u — | —
Zijn dienstmaagd niet versmaadt ,

u — | u — | u — | u — | u — | u —
Maar van zijn gunst doet roemen ,

D

En

En de Laetste:

U — | U — | U — |
Zoo laet Gij, Heer, uw' knecht,
U — | U — | U — |
Naer 't woord, hem toegezegd,
U — | U — | U — | U — |
Thans henen gaan in vrede;
U — | U — | U — |
Nu bij uw zaligheid,
U — | U — | U — | U — |
Zoo lang door hem verbeid,
U — | U — | U — | U — |
Gezien heeft, op zijn bede.

Met een Steepende Regt' beginnende,
klinken zy aldus:

U — | U — | U — | U — |
Hy, die na Roem wil streeven,
U — | U — | U — | U — |
Moet zish in 't strydperk-geeven
U — | U — | U — |
En geen gevaer ontzien.

(51)

§. 8.

*Van Drie, Drie- en een Halven en Vier
Voeten.*

In de *Nieuwe Psalm - Beryming*, begint
PSALM 26 aldus:

o H E E R ! doe gij mij recht :

Ik wandel als uw knecht ,

En vind mijn lust in uw gebod .

Ik blijf op U betrouwen ;

Op U , mijn rotstern bouwen s

Ik zal niet wanklen , groote God .

§. 9.

Van Vier Voeten.

Viervoetige *Jambische Vaersen* zyn by
de Dichters meer in gebruik , men
vind op deeze Voetmaat den 100sten

D 2

en

en 142sten PSALM Berymd; dus be-
gint de Eerstgemelde:

Juich, aarde; Juicht alom den HEER',
 Dient God met blijdschap, geeft Hem eer;
 Komt, nadert voor zijn aangezicht;
 Zingt Hem een vrolijk lofgedicht.

En de Laetste:

'K Riep tot den HEER met luider stem;
 Ik smeekt' en riep vol angst tot Hem.
 'K Heb, voor zijn aangezicht, mijn klagt
 In mijn benauwdheid voortgebragt.

Zy worden mede gemengd met Regels
van Drie- en een Halven Voet: als in

PSALM

PSALM 36, waer in het Tweede
Vaers, aldus word gezongen:

Uw goedheid, H E E R, is hemelhoog;

Uw waerheid tot den wolken boog;

Uw recht is als Gods bergen;

Uw oordeel grondloos: gij behoedt,

En zegent mensch en beest, en doet

Uw hulp nooit vruchtloos vergen.

Hoe groot is uw goetgunstigheid!

Hoe zijn uw vleuglen uitgebreid!

Hier word de rust geschonken;

Hier 't vette van uw huis gesmaakt;

Een volle bsek van wellust maakt

Hier elk in liefde dronken.

PSALM 68 is op dezelve Voetmaat
Berymd.

9. 10.

Van Vier en Vyfdehalf Voeten.

Hier van vind men een Voorbeeld in PSALM
62. waer van het 7^e Vers aldus luid:

Vertrouwt, wat uw begert' ook zij,

Nooit op geweld of rooverij,

En wordt niet ijdel, als 't vermogen

Geduurig aenwast: waakt en let,

Dat gij het bart 'er nooit op zet;

Zoo wordt ge door geen' schijn bedroogen.

Hier mede strooken de 24^e en III PSALM.

Een

*Van Ander, beginnende met een Sliep-
pande Regel:*

De wyſte Bouwheer, myn beſhouwen,

Noemd wyzen, die hem buit op rots,

En niet op loſſen zandgrond bouwen,

Den bulderenden ſtorm ten trots.

VONDEL.

Op den zelve Voets den 4 PsALM
Berymd:

Wil mij, wannter ik roep, verhooren,

O God, die mijne rechtzaak reſt!

Gy hebt in angst mij hulp beſoehren,

En mij doen gaen in ruime ſpoeren:

Betoon genade; hoor mijn-gebet.

D 4

Wat

Wat moogt gij, mannen, toch beginnen?

Zal steeds tot schande zijn mijn eer?

Zult gij dan d'ijdelheid beminnen,

En, 't eenemaal beroofd van zinnen,

De leugen zoeken, keer op keer?

§. II.

Van Vyf Voeten.

Deze hebben eene Sneede, die gemeenlyk na den Tweeden Voet, of de Vierde Lettergreep, volgt; zommige willen dat deze Sneede niet in 't midden van een woord vallen. Wy neemen weederom een Voorbeeld uit de voorgemelde *Nieuwe Psalm-Beryming*: Zie PSALM 145 vs. I.

O God! mijn God! Gij aller vorsten Heer,

Ik zing, verheugd, uw' grooten naam ter eer.

Ik zal den roem van uwe majesteit

Verhoogen tot in d'eindlooz' eeuwigheid.

§. 12.

Het laefte gedeelte van dit Vaers, is van
Vyf, en een Halven Voet'.

o — I o — II o — I o —
'K Zal dag aan dag U eer en dank
o — I o
bewijzen.

o — I o — II o — I o —
De HEER is groot; al 't schepsel moet
o — I o
Hem prijzen:

o — I o — II o — I o — I
Zijn grootheid streeft het kloekst begrip
o — I o
te boven.

o — I o — II o — I o — I o
Laat elk geslacht zijn werk en almagt
o — I o
looven.

Een ander Voorbeeld,

*Maer in de Tweede, en Vonde Regt Vyf
Kosten soeft.*

o - I o - II o - I o - I o - I o
Eer gy belooft bedenkt u eerst zorgvuldig,

o - I o - II o - I o - I o - I o -
Maer zo gy hebt belooft, 't zy wat het is,

o - I o - II o - I o - I o - I o
*Het zy een vriend of vyand, 't maakt u
schuldig,*

o - I o - II o - I o - I o - I o -
Dat uw daed uw toezeg maakt gewis.

I. H.

Deeze Voetmaet word by den Italiae-
nen, en Franfchen, veelmael gebruikt:

§. 13.

Van Zes Voeten.

Dit Soort van Vaersen, of zo genoem-
de *Alexandrynsche*, gaen thans, by de
Ne-

Nederduitsche Dichters , meer in zwang,
zedert dat in de voorgaende Eeuw, door
de voornaemste Dichters, daer van is ge-
bruik gemaakt, in Helden-dichten en
Treurspellen; de Maet is hier van aldus:

Twé greepen maaken zulk een' voet in

't Neerduitsch uit,

Van welke de eerste laag de tweede

hooger luidt:

Het grootste vaers, is van zes worten, 't

wélk gemeenlyk

De Hêldendichter, én het Treurspél

niet alleenlyk,

Maar ook hét Blyspél eischt.

A. PELS.

In

In deze Valt de Sneede na den Derden Voet, of de Zesde Lettergreep.

§. 14.

Van Zes en een Halven Voet.

Hoewel de Vaersen van Zes Voeten, vervattende enkel staende Regels, nu en dan by eenige Dichters gebruikt worden, zo ziet men zelden of nooit dat die van Zes en een Halven Voet, enkel Sleepende Regels, een ganſch Gedicht uitmaeken: naerdien dezelve zeer Wanluidende zyn, veelal worden zy geſchikt als boven; of, om den anderen Regel, aldus:

\cup $-I \cup$ $-I \cup$ $-II \cup$ $-I \cup$
Met diepen ootmoed, met hoogächting

$-I \cup$ $-$
en ontzag,

\cup $-I \cup$ $-$ \cup $-II \cup$ $-I$
Beſtaen we-iets groots, nu wy het Raed-

\cup $-I \cup$ $-I \cup$
huis durven nadren,

\cup
Daer

Daer gy geen luttel roems inlegd door
 uw gedrag,

Gy, die geen Katoos wykt! gewenschte
 Burgervad'ren.

C. S.

PSALM 89, naer dezen Voetmaet berymd,
 begint met Twee Staende, en heeft
 voorts Vier- agtereen volgende Sle-
 pende Regels.

'K Zal eeuwig zingen van Gods goeder-
 tierenkeén;

Uw waarheid t'allen tijd' vermelden door
 mijn reén;

Ik weet, hoe 't vast gebouw van uwe
 gunstbewijzen,

Naar uw gemaakt bestek, in eeuwig-
 heid zal rijzen:

Zoo

Zoo min de bemel ooit uit zinnen stand

zal wijken ,

Zoo min zal uwe trouw ooit wanklen ,

of bezwijken .

Ook worden zy veelmaels gebruikt met
 Twee Sleepende- tusschen Twee Staen-
 de Regels, als by Voorbeeld:

O Zegenryke zee, wat volheid brengt gy

voort!

Voor die dees zegening het rooken aen

zyn Netten

Niet toeschryft; maar die stil, met z'o-

ver boort te zetten,

Zeit in vertrouwen, HEER! wy wer-

penze op uw woord.

J. OUDAEN.

Meer-

Meerder Regels, 't zy dat ze staende of Sleepende zyn, worden 'er tusschen beide niet toegelaeten, ten zy in Gezangen, die naer de Speelkunst geschikt zyn; doch, hoe kunstig ook zulks gefchied, kunnen zy, rymshalve, het gehoor niet ver-
noegen.

Langere *Jambische Vaersfen*, worden 'er zelden gemaekt; hoewel het door zommigen ondernomen is, doch zy luiden onäengenaem.

§. 15.

II. Van de Trochæische Vaersfen

Dit Soort van Rym, 't welk *Professor GOTTSGHED Vrouwelyk*, A. PELS, nevens de meeste Hedendagsche Dichters, *Sleepend*, J. OUDAEN liever *Vloejend*, en eenige andere *Daelend*, noemen: om dat de Tweede Lettergreep ras en de Eerste langsaemer van Klank is, heeft; in Treurzangen, byzonder die voor de Speelkunst geschikt zyn, meer vermogen,
dan

dan alle andere Soorten van Vaersen, om het gemoed tot een zekere Droefgeestigheid te leiden; te meer: als het *Musiek* daer van is te zamen gesteld over de kleine Derde, of zogenaemde *Tertia Minor*, die J. LUSTING noemd den *Vrouwlyken Toon*, naer maete nu en Dichter en Speelkunstenaer hier te samen overeenstemmen, kunnen zy, min of meer, aendoening op het gehoor en de herts-tochten te wege brengen; gelyk zulks met de *Jambische* Vaersen, in Vrolyke Gezangen, onder het Byspel, over een Groote Derde, of *Tertia Major*, kan geschieden.

§. 16.

Ook in dit Soort van Rym kan men, (wel lettende dat in de Tweede Regel, die een Staende moet zyn, een Lettergreep, of halve Voet, overschiete,) eenen aenvang macken met Vaersen

Van

Van een' Voet.

— 0 —
Klaegen

— 0 1 —
Voor den tyd,

— 0 —
Plaegen

— 0 1 —
Eet men tyd.

Doch zo moeilyk deeze te maeken zyn,
zo onbevallyg zyn ze voor het gehoor,
dus worden die zelden gebruikt.

§. 17.

Van Twee Voeten.

De Tweevoetige, die wellaidender
zyn, zal men meermaelen by eenige
Dichters aentreffen, onder anderen, lui-
den deeze aldus:

— 0 1 — 0 —
Wapen-Dragers,

— 0 1 — 0 —
Koning-Kinders;

— 0 1 — 0 —
Ketting-Zagers,

— 0 1 — 0 —
Drukke-Vinders.

E

Veel

Veel beter Klinken die in *Aria's*, met
 ondermengde Staende Regels, 't zy datze
 Eene Lettergreep minder hebben, als :

— ˘ | — ˘
Lieve Joosje,

— ˘ | — ˘
 °K zie uw Roosje,

— ˘ | — ˘
Zonder Bloosje,

— ˘ | —
Was zyn Struik,

— ˘ | — ˘
Neër gedoken,

— ˘ | — ˘
Afgebrooken,

— ˘ | —
Als ter slijk.

W. v. H.

Of eene Lettergreep meerder in de Staende
 Regel, by Voorbeeld :

— ˘ | — ˘
Aen uw handel,

— ˘ | — ˘ | —
Zy de deugd gehegt,

— ˘ | — ˘
In uw wandel,

— ˘ | — ˘ | —
Blyf altoos oprecht.

(57)

0. 18.

Van Derdehalf Voet.

Op deze Voetmaet is den 47sten PSALM
berymd; luidende daer van het 1ste

Vaers aldus:

— 0 I — 0 I —
Juicht, 0 volken! juicht;

— 0 I — 0 I —
Handklapt, en betuigt

— 0 I — 0 I —
Onzen God uw vreugd;

— 0 I — 0 I —
Wees te saem verbeugd.

— 0 I — 0 I —
Zingt des Hoogen eer;

— 0 I — 0 I —
Buigt u voor hem nêr.

— 0 I — 0 I —
Alles ducht zijn kracht:

— 0 I — 0 I —
Alles vreesf zijn magt:

— 0 I — 0 I —
Zijne Majesteit;

— 0 I — 0 I —
Maakt haer heerlijkheid,

— 0 I — 0 I —
Over 't rond der aard,

— 0 I — 0 I —
Wijd en zijd vermaard.

Gelyk ook den 81sten PSALM, waer van
de Tweede en de Laetste Regel: .

Drie Voeten bevatten.

— 01 — 01 —
Zingt nu blij te moe

— 01 — 01 — 0
's Machtig Opperwezen

— 01 — 01 —
Eenen Lofzang toe:

— 01 — 01 —
Om ons heilgenot

— 01 — 01 —
Worde Jacobs Godt

— 01 — 01 — 0
Met gejuich gepreezen.

• 9. 19.

Van Drie Voeten.

Deeze, gelyk de evengemelde, koo-
men meerder voor; doch gemengd met
staende Regels, die

Of eene Lettergreep Korter, zyn als:

— 01 — 01 — 0
Zorg Gevaer en Plaegen

— 0 — 01 — 0
Maeken ons de Dagen

In

In dit Leven naer:

Want, een ider morgen

Brengt byzond're zorgen,

Plaegen en gevaer.

Of eene Lettergreep Langer:

Floor de Bruilofsfchaeren,

Hunne stemmen paeren,

By het Fluit- en Snaerenspek

§. 20.

De Laetste Regel is hier:

Wierdehalf Voet.

't Welk de Rymmaet is van den 75ten PSALM, waer van het 1ste Vaers, alhier ten Voorbeeld strekt.

U alleen U looven wij,

Ja wij looven U, o Heer!

E 3

Want

— 01 — 01 — 01 —
Want uw naam, zo rijk van een,

— 01 — 01 — 01 —
Is tot onze vrees nabij:

— 01 — 01 — 01 —
Dies verteld men, in ons land,

— 01 — 01 — 01 —
Al de wondren uwer hand.

EN PSALM 136.

— 01 — 01 — 01 —
Looft den HEER, want Hij is goed;

— 01 — 01 — 01 —
Looft Hem met een blij gemoed;

— 01 — 01 — 01 —
Want zijn gunst, alom verspreid,

— 01 — 01 — 01 —
Zal bestaan in eeuwigheid.

Als ook van den 150sten PSALM; waer
 in de 5de en 8ste Regel van Vier Voeten
 is, by Voorbeeld in het laetste Vaers:

— 01 — 01 — 01 — 0
Looft den Heer; elk moet Hem eeren,

— 01 — 01 — 01 —
Al wat geest en adem heeft;

— 01 — 01 — 01 —
Looft den HEER, die eeuwig leeft;

— 01 — 01 — 01 — 0
Looft verheugd den Heer der Heeren!

Van Vier Voeten.

Deeze zyn gemeenlyk vermengd met
Regels van Twee of Drie en een halve
Voeten, by Voorbeeld:

De 98te PSALM die, in de Tweede en
Vyfde Regel, een liefelyken Naklank laet
hooren, vangt aldus aen:

— 01 — 01 — 01 — 0
Groot en eeuwig Opperwezen,

— 01 — 01 — 01 — 0
Zeer te vreezen,

— 01 — 01 — 01 — 0
Straf mij in uw grâmschap niet:

— 01 — 01 — 01 — 0
Toon my toch, dat uw kastingen,

— 01 — 01 — 01 — 0
In myn tijden,

— 01 — 01 — 01 — 0
Uit geen grimmigheidt geschiedt.

In deezen PSALM klinkt, voor anderen,
uit: dat deszelfs Dichtmaet en Zangtoon by-

zonder overëenstemmen: naerdien zy, op eenen *Trochæischen Voet*, in de *Tertia Minori*, of de Kleine Derde, *Recitative*, of bywyze van Herhaling, kan gezongen worden.

Die van Vier Voeten worden gepaerd met Regels van Drie en een' halven Voet, men vind onder anderen dit Voorbeeld:

— 0 | — 0 | — 0 | —
Welkom! Welkom! Wilhems Zoon!

— 0 | — 0 — 0 | —
Neem myn' Keizerlyke Kroon,

— 0 | — 0 | — 0 | — 0
Die uw Grootvaer plagh te draegen,

— 0 | — 0 | — 0 | — 0
Toen de Duitschen voor hem lagen

— 0 | — 0 | — 0 | —
Op' bun aenzicht, in het stof;

— 0 | — 0 | — 0 | —
Welkom! in myn Princen bosf,

VONDEL

Een

Een ander Voorbeeld:

— ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
't Is den Mensch als aengeboren,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Dat hy ietwes heeft verkooren;
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
D'een kiest dat, en d'ander dit;
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Elk kiest zyn byzonder wit.

Op dezelve Maet Zingt J. OUDAEN:

— ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Komt aanschoudt des Heeren daaden,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Die verwoesting brengt op aard,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
En den Oorlog leerd versmaden,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Daar s'aan 's Werelds einden vaart;
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Die de Spies aanstukken slaat,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
En den Boog verbreekt en laat,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
't Wapentuig van 't vuur verteeren,
 — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ — ॐ
Komt aanschouwt het werk des Heeren.

De 42de PSALM is de Eenigste dien wy aentreffen op dezen Voetmaet, daer veele Lutersche en andere Gezangen op gedicht zyn. Dit Soort van Vaersfen klinkt recht eigenaertig voor 't Gezang; en laet zich door het *Musiek* wel *accompagneeren*.

§. 22.

De Vyf-Zes en Zeven Voetige *Trochaesche* Vaersfen, zyn veelal wanluidende; en dus buiten gebruik: men vind 'er echter,

Van Acht Voeten.

Waer in men hebbe aentemerken: dat de Sneede, in de Staende Regel, na de Vierde, en, in de Sleepende Regel, na den Derden en een' halven Voet, moet vallen, by Voorbeeld:

— u | — u | — u | — u || — u |
Van een' Casar, wil ik Zingen; voor wiens

— u | — u | —
uitgetoogen zwaerd,

— u | — u | — u | — u || —
Al wat vyand is, moet vlichten! die

u | — u | — u | —
nosh moed noch krachten spaerd;

En

En alleen vermogend was om August

voorby te streeven;

Wiens atóm beroemden Naem, word tot

aen 't gestarnt verheven!

't Is de Dapp're Leopoldus! die en Kroon

en Ryksstaf torst,

Op den Keizerlyken zetel, als een Pronk-

stuk van een' Vorst;

Van atzakk een' Vorst, waerin al de

Deugden 't zaem vergad'ren;

En 's Voor-Ouders Heldenbloed, op 's

uitmuntendst, speeld door d'adren, enz.

Men

Men bemerkt duidelyk in deze Maet van Lettergreepen, eene zekere deffigheid van Toon: waeröm het niet af te raeden is, dat men, in Helden- of Treur-dichten, gebruik daer van maeke; doch, voor Gezangen genomen, dan dient men inzonderheid te letten dat zulke, die tot Gejuich en Vrolykheid zullen verftrekken, met een Staende Regel moeten beginnen; in tegendeel, de Treur- en Lykzangen met een Sleepende; en zal het *Acompagnemens*, of *Byfpeel*, mer verëifch zyn, dan behoord tot de Eerfte een *Allegro*, over de groote *Ters*, en tot de Tweede, een *Adagio*, over de kleine *Ters*. De gewoone *Allemande*- of *Duitfche* Maet, van Twee- of vier Vierendeels Nooten, voegd hier omtrent beft voor het *Allegro*, en voor het *Adagio* die van drie Halve- of drie Vierendeels Nooten.

Van

III. Van de *Dactylische Vaersen*.

De *Dactylische Vaersen*, zyn vrolyk en lustig in Gezangen: voornamentlyk in *Giguen*, of Zangmaeten van $\frac{3}{4}$ en $\frac{1}{2}$ die in de groote *Ters* gecomponoord zyn.

By deeze, die men ook de *Springende* of *Huppelende* noemd, ook wel *Tripel Vaersen*, vind men zoo veel Soorten niet, als by de *Jambische* of *Trochæische*: om reden, dat men uit deze *Dactylische Vaersen*, door byvoeging van een voor-aengeplaetste Korte Lettergreep, *Amphibrachische* gemaekt heeft. Men kan ze echter van Een' tot Vier Voeten maeken, door het byvoegen, of afaeten, van eene Lange of Korte Lettergreep.

Van Een Voet.

Deze kunnen niet gemaakt worden; maer klinken wanneer men 'er eene Lange Lettergreep byvoegd, aldus:

— 0 0 I —
Lachen en Lust,

— 0 0 I —
Vriendschap en Rust.

Van Twee Voeten.

Deze hebben of eene Lettergreep te min, of eene te veel, als in de volgende Regels:

— 0 0 I — 0
Lieflyke dagen,

— 0 0 I — 0 0 I —
Die ons de Mey-Maend voorspeld,

— 0 0 I — 0
Stillen de vlagen,

— 0 0 I — 0 0 I —
Daer ons de Winter mee kweld.

Van Drie Voeten.

Ook in deze vind men in de Sleepende Regel eene Lettergreep minder; maer in de Staende, eene meer, by Voorbeeld:

— 0 0 I — 0 0 I — 0
Hemel! ach laet u beweegen!

— 0 0 I — 0 0 I — 0
Houd uw kastydingen tegen,

— 0 0 I — 0 0 I — 0 0 I —
Waer onder 't Vaderland zuchtende tyd.

— 0 0 I — 0 0 I — 0
Laet ons Gebed u bebaegen!

— 0 0 I — 0 0 I 0
Red ons van alle die pliegen,

— 0 0 I — 0 0 I — 0 0 I —
Daer gy ons mede rechtvaardig kastyd.

Op zich zelf klinken zy in den Derden Voet, al te hardt: Hoor eens de bovenstaende Middellste Regel alleen, wanneer 'er de Laeste Lange Lettergreep aen ontbreekt:

— 0 0 I — 0 0 I — 0 0
Waer onder 't Vaderland zuchtende.

Van Vier Voeten.

In de Sleepende Regel zyn deeze
maer eene Lettergreep korter; doch in
de Staende kan men niet verder koomen,
als in het voorgaende Vaers.

— u o | — u o | — u o | — u
Lieflyke Boffchen en Velden en stromen!

— u o | — u o | — u o | — u
Wat al verandering hebt gy bekoomen,

— u o | — u o | — u o | — u
Daer u de Lente verfrischt, en ontdooft,

— u o | — u o | — u o | — u
Bladryk en Bloemryk, zo siertyk, optooit!

— u o | — u o | — u o | — u
Alles is juichend! en Menschen en

— u
Dieren,

— u o | — u o | — u o | — u
Zingen en springen en toonen hun vreugd;

— u o | — u o | — u o | — u
Blyfchap, vernoeging, geeft krachten

— u o | — u
aen spiëren

— u o | — u o | — u o | — u
Even aen Gryzaerd als tedere Jeugd.

In

In Vrolyke Liederen , gepaerd met Speeltuigen , laten deeze Vaersen zich niet onbevallig hooren , vooräl : wanneer zy met Drie Halve- of Drievierendeels Nooten worden gezongen , over de Groote *Ters*. In de Zes- en Twaelf- achste Maeten , klinken zy noch lustiger ,

§. 28.

Langere *Dactylische* Vaersen , zyn niet in gebruik ; indien men echter dezelve wilde opstellen , moest men , na den Tweeden Voet , een *Spondeus* inlaschen , en den Vyfden een *Trocheus* byzetten ; dus zouden ze eigentlyk uit Vier *Dactylen* bestaen en aldus luiden :

— u u I — u u I — II — I
Machtige Heerscher des Ryks , steeds

— u u I — u u I — u
dapper in alle gevaeren ,

— u I u — u I — II — u u I
Wyze en Verstandige Vorst , Onöver-

— u u I —
wintyke Held ,

F

Lof-

— 0 — 0 I — 0 — 0 I — II — I —
Lofryk bestuarende uw Volk! Voorzie-

0 0 I — 0 0 I — 0
nigheid wil u bespaeren,

— 0 — 0 I — 0 — 0 I — II — 0
's Zy gy den Scepter opsteekt, 's zy gy

0 I — 0 — 0 I —
het Zwaerd voerd te Veld.

Dit Soort komt al heel naby de Latynsche *Hexameters* en *Pentameters*, en klinkt niet ondeftig, wanneer het ongedwongen uit de penne gevloeld is: Daer in tegendeel *Hexameters*, van eenige Dichters gemaakt, niet alleen wanschiklyk zyn, maar tevens ruw en wanheidende klinken.

IV. Van de Amphibrachische Vaersfen.

§ 29.

Deeze, zo wel als de *Anapaestische*, worden gemeenlyk onder den Naem van *Dactylische* Vaersfen, mede begreepen; naerdien ze van dezelve slegts daer in zyn

zyn onderscheiden, dat de Eerste, te weeten, de *Amphibrachische*, vooräen, eene Korte Lettergreep, en de *Anapaestische* Twee Korte Lettergreepen, meer hebben.

De volgende Voorbeelden zullen hier van tot opheldering dienen :

§. 30.

Van Een Voet.

Uw wandel

En Handel :

Zy wyslyk

En prylyk.

Men maekt 'er geen gebruik af, dan in Gezangen, wäer in alzulke korte Regels, tusschen andere langere Regels, Zangshalve, worden vereischt.

In plaets der *Amphibrachische* Eenvoets Vaersen, worden de *Jambische* van Anderhalf Voet genoomen. Zie boven, in deeze Afdeeling, §. 5.

§. 31.

Van Anderhalf Voet.

u — u I u —
Gematigd in vreugd;

u — u I u —
Standvastig in Deugd.

§. 32.

Van Twee Voeten.

De Geestige Dichter W. VAN FOC-
 QUENBROCH laet de *Munstersche Trommel-*
slag en *Weerklank*, op dezelve Maet,
 slaen; en in de *Stichtelyke Mengelpoëzy* van
 H. VAN ALPHEN en P. L. VAN DE KASTELE,
 zyn, onder anderen, een paer Gezangen
 beginnende:

u — u I u u —
Roem Weereld uw schatten. en:

u — u I u — u
Wyk weerelds gewemel.

§. 33-

§. 33.

Van Drie Voeten.

Wy hebben hier voor in de II^{de} AF-
DEELING, §. II. alreeds een Vaers daer
van opgegeven, waer in de 2de en 4^{de}
Regels, een Lettergreep Korter zyn,
om 'er meerder bevalligheid aen te ge-
ven. De twee Laetste Regels, gelyk de
Eerste en Derde, zyn aldaer van Drie
Voeten, zo als deeze Regels:

u - u I u - u I u - u
Berisp niet, waenwyze Betweter !

u - u I u - u I u - u
Ten zy gy in 't licht toond iets beter.

§. 34.

*Van Drie en een Halve Voet gemengd met
Regels van Vier Voeten.*

u - u I u - u II u - u I
*Gemompel, Gekakel, Geschreeuw en
Gebrom,*

u - u I u - u II u - u I u
*Geklipklap, Geratel, Geroffel van
Trom, F 3 Ge-*

Gebombam van Brandklok, Geschal der

Trompetten,

Heirpauken - gerommel, Gekraek van

Musketten,

Geklater van Klingen, Weërkaetsend

Geschal,

Door Bersting van Mynen en Dond'rend

Geknal

Van Bomben, Petarden, Mortieren,

Kartouwen,

Opspringing, Neerploffing van Vest en

Gebouwen,

Dit, alles te samen verdubbeld, gehoord:

Betuig ik, dat Stilheid my liever bekoord.

In dit Vaers valt de Sneede, achter
den Tweeden Voet; als ook In

In de Twee volgende Vaerfen beginnende beide , met een Sleepende Regel.

Hoe zal ik, gestadig, by Dagen en Nachten,

Angstvallig, niet anders dan Onbeist be-

tragten?

't Zy verre: Gerustheid bekoord my veel

eër!

Goen Droefheid, noch Onrust, verstoord

my thans meer.

Wat Dichter, of Schryver, kan 't beden

zo maeken,

Dat Momus niet 't een' of het ander', zou

laken:

In Letters, in Woorden, in Rymen en Zin,

In Schryver, en Drukker, ja, overal in?

Van Vier Voeten.

In de gemelde *Stichtelyke Mengelpoëzy*, heeft men hier van een Voorbeeld in dit Gezang :

u — u | u — u | u — u | u — u
Beminlyke Jefus! Meêdogende Ontfermer!

Meer *Amphibrachifche* Vaersen, achten wy onnodig alhier by te brengen: genoeg, dat de gemelde Soorten, door verplaezing der Staende en Sleepende Regels, op verscheide manier, kunnen verändert worden.

V. Van de Anapæstifche Vaersen.

Thans rest ons van deze noch eenige Voorbeelden aentetoonen, als:

Van Een Voet.

Na ik leſt

By de Veſt

Van uw ſtad, enz.

Dus

Dus laet zig de meer gemelde Dich-
ter FOCQUENBROCH hooren, in een
van zyne Brieven; als ook in een' an-
deren, die op de volgende Maet kan ge-
gelezen worden.

G. 38.

Van Anderhalf Voet

Heer van Brandwyk!

Hof en Landryk

Maer ook trantryk

In Gedicht;

Welkers Zangen

Met verlangen,

Men ziet hangen

In het Licht.

§. 39.

Van Twee Voeten.

't Is de Deugt, die, zo schoon!
 Overäl, spant de kroon.

§. 40.

Van Drie Voeten.

't Is de Deugt, die, zo schoon! overäl,
 Spant de kroon; schoon de Nyd spuiwt haer gät.

§. 14.

Van Vier Voeten.

Dit is de Langste Soort van de *Anapästische* Vaersfen, waer van wy, tot Be-
 sluit dezer *Korte Affschetsing*, deeze
 beide Twee-regelige Vaersfen noch me-
 de-

dedeelen. Zie hier het **Eerste**, ge-
volgt naer het Hoogduitsche van **OMNIS**:

Goede Nachts! al is saem, slaep gerust,
tot den morgen!

Zonder angst, zonder schrik, zonder
smert, zonder zorgen.

En het Laetste :

Tot **BESLUIT** VAN DIT **WERK**, word dit
Vaers toegegeven:

Neem voor lief, al het geen hier, in 't
kort, is beschreeven.

DRUK-

D R U K - F E I L E N .

<i>Pag.</i>	<i>Regel</i>	<i>staat :</i>	<i>lees :</i>
4	9,	grepen ,	greepen.
5	15 en 17,	een ,	eene.
6	7,	aldus kunnen ,	aldus.
16	4,	Regelen .	Regels.
30	16,	Hen ,	hén:
41	15,	de ,	den.
45	9,	pag.	Bladz.
48	8-13,	y ,	ij.
51	4,	PSALM ,	De 26 PSALM.
52	<i>in de Custos ,</i>	PSALM ,	Den 36 ^{te}
53	1 ,	PSALM 36 ,	den 36 ^{te} PSALM.
54	1 ,	PSALM 68 ,	De 68 ^{te} PSALM.
--	4 ,	PSALM 68 ,	den 62 ^{te} PSALM.
56	13 ,	PSALM 145 ,	den 145 ^{te} PSALM.
61	5 ,	PSALM 89 ,	de 89 ^{te} PSALM.

DR

Pağ. Regel

4	9,
5	15 en 1,
6	7,
16	4,
30	16,
41	15,
45	9,
48	8-13,
51	4,
52	<i>in de Cuf</i>
53	1,
54	1,
--	4,
56	13,
61	5,

